

- A levél háttere, kapcsolata 1Tim és 2Tim levelekkel.
 - ApCsel eseményei után, amikor Pál kiszabadult az első római fogságból. Pál egyrészt meglátogat korábbi szolgálati helyeket. Pl. Efezus, ahol Timóteusra bízta a gyülekezetet, 1Tim 1,3. Másrészt új helyszínekre is eljut, pl. Krétára, ahol Titusz lesz a gyülekezet vezetője. A 2Tim már a második római fogságban születik.
 - 2Tim 4-ben Pál több munkatársát is megemlíti, de legtöbben ekkor már nem voltak vele – volt, aki a saját akaratából ment el (pl. Démász, 2Tim 4,10), volt, akit Pál „hagyott ott” valahol, megbízatással.
 - Pál valószínű útvonala (az 1. római fogság után): Efezus – Macedónia – Kréta. A levelet Nikopolisból / Nikápolyból írja (több ilyen nevű város is volt).
- Titusz személye, kapcsolata Pállal.
 - Az antiókhiai gyülekezet tagja volt, görög. Timóteusnál vsz. idősebb, de biztosan határozottabb, erőteljesebb. (Neki nem ír olyan bátorításokat az apostol, mint Tim-nak.) Gal 2,1.3: Pál első missziói útja után vele együtt ment fel Jeruzsálembe (körülmetélkedésről való vita). Később, amikor a korinthusi gyülekezetben támadták Pált (a 3. missziói út alatt, amíg ő Efezusban tartózkodott), Titusz vezette vissza őket a bűnbánathoz (2Kor 7,6–7). Kipróbált ember, tudott nehéz területeken szolgálni.
- A krétai gyülekezet(ek) állapota.
 - „Rendelj városonként presbitereket” – több helyi közösség, ugyanolyan életmóddal és problémákkal. Mindegyiket Titusz felügyelte, pásztorolta.
 - Vegyes (zsidó-pogány) gyülekezetek (1,10). Testies, elbizakodott keresztyének. Megismerték a kegyelmet, tanítást is kaptak, hogy ez mire kötelez, mit jelent Krisztust követni. Pál most „az Isten választottaiért” ír, mindazokért, akik megismerték Krisztust – „hogy higgyenek, és megismerjék az igazságot az igazi kegyesség szerint”. Voltak, akik megismerték, követték, közülük lehetett és kellett presbitereket választani.
 - „Hogy higgyenek” – az igazi hit nem fellángolás. Odaadom magam naponként Krisztusnak, kész vagyok követni Őt, tanulni tőle, „megismerni az igazságot”. Ott, a krétai gyülekezetben sokan nem voltak készek erre. És aki nem kész Krisztust követni, tőle tanulni, az „emberi beszédekre”, hamis tanítókra fog hallgatni. (Volt, ahol a körülmetélkedést akarták kötelezővé tenni (Gal): itt Pál hosszasán ír arról, hogy ezzel megtagadnák Krisztust, kiesnének a kegyelemből. Volt, ahol „titkos ismereteket” hirdettek (Kol): velük szemben arról beszél, hogy Krisztus van mindenek felett, „benne lakik a teljesség”). Itt nincs hosszas vita a konkrét hamis tanítással, csak olyan megjegyzések, hogy ezek „az igazságtól elfordult emberek parancsolatai”. Emberi parancsolatokat (zsidó mítoszokat) hirdetnek, esetleg cinikusan hozzáteszik, hogy „akkor vagy jó hívő, ha...”. Ezt nyereségvágyból teszik, feldúlnak családokat (1,11). „Szennyes az elméjük és a lelkiismeretük”: kezdődhetett szennyes fantáziálással (paráznaság, pénzsóvárság), amit nem bántak meg, így jutottak ide. Azzal, hogy hangadók lettek, megpróbálhatták elhallgattatni saját lelkiismeretüket, igazolást nyerni:

„sikeres vagyok, jó úton járok”. „Hazugok, gonosz vadak, rest hasak”: a belső tisztátalanság nyilvánossá lett, erre tanították a gyülekezetet. – Az eredmény: olyan „keresztyének”, akik nem törődnek Krisztussal és azzal, hogy Őt kövessék, csak a „világi kívánságokkal”; nem harcolnak a saját természetükkel, hanem úgy gondolják, hogy „mi másban élnek, ez a természetes”.

- Titusz feladata: visszavezetni a gyülekezetet az igazi hívő életre, amely Krisztust tükrözi: jó cselekedetekre igyekeznek, várják vissza Krisztust. A 2–3. fejezetekben Pál sokféle erkölcsi bűnt, tisztátalanságot említ. Eszünkbe juthat: ha egy gyülekezet ennyire elromlott, érdemes-e még foglalkozni vele. A levél válasza: igen, nem adhatjuk fel, mert Isten ezeken is elkezdte a munkáját és be akarja fejezni. Mi se adjuk fel, ha vannak olyan családtagjaink, ismerőseink, akiket már megszólított Isten, de most nem törődnek vele vagy kemények vele szemben.
 - Ehhez alkalmas emberekre van szükség. Titusz feladata, hogy „feddje őket kímélés nélkül”, ill. hirdesse az egészséges tanítást (2,1), azt, hogy az üdvözítő kegyelem, amely Jézus Krisztusban megjelent, tanít és fegyelmez is (2,11–12). Nem az ítélettel kell fenyegetnie (mi azt gondolnánk, hogy arra van szükség), hanem arról beszél, hogy Jézus Krisztus a mi „boldog reménységünk, megtartónk”, őt várjuk – akik az Övéi vagyunk. Hogy hogyan várjuk, arról maga Jézus is beszélt: „boldog az a szolga, akit az ő Ura munkában talál”. Utána az ítéletről beszél – ezt is meg kell hallania később a krétaiaknak, ill. a mai laza keresztyéneknek is.
 - A további alkalmas emberek: a presbiterek / püspökök, akiket kijelöl. Példamutató élet. Ennek is az a feltétele, hogy ragaszkodjanak az igaz tanításhoz. Csak akkor tudnak „inteni, meggyőzni az ellenszegülőket”. „Jézus Krisztuson kívül nincs erkölcs.” – Nemcsak maguknak/magukért kell tiszta életet élniük, hanem a gyülekezetért. Nem mondhatjuk, hogy ez csak a vének, vezetők dolga: az a cél, hogy a Krisztus-testben Krisztus uralma valósuljon meg (mivel Ő a fő). – A gyermekeiknek is hívőknek, példás életűeknek kellett lenniük (1,6). Hívő szülők gyermekei gyakran „unják” szüleik kegyességét. Mégis lehet és kell úgy eléjük élni a hitet, hogy (most vagy később) ez útmutatóként szolgálhasson nekik.
- Ma nagyon elterjedt a laza, nemtörődő, sőt az ellenszegülő (névleges) „keresztyénség”. Sokan állítanak fel maguknak szabályokat, és próbálják betartani. Hamis fogalmak vannak a szeretetről („ne árts neki, fogadd el úgy, ahogy van”) – és Jézus Krisztusról is csak annyit tanítanak, hogy „elfogad úgy, ahogy vagy; kérj bármit, megadja”. – Vitatkozás helyett: Krisztus követése és bizonyágtétel. Ne féljünk ígét mondani, megvallani, hogy azért élünk úgy, mert Krisztust követjük. Fogják mondani, hogy törvénytelenkedő, szektás stb. vagy; „fundamentalista”, „pietista” (ezeket is szitokszóként használják). De csak így, ha valóban éljük a hitünket, maradhatunk meg mi is, a közösségeink (gyülekezetünk) is Krisztus követésében, ill. akkor tudjuk a még hitetleneket döntés elé állítani.

Tit 2,11–14

[11] Mert megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek, [12] és arra nevel minket, hogy megtagadva a hitetlenséget és a világi kívánságokat, józanul, igazságosan, és kegyesen éljünk a világban, [13] mivel várjuk a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését, [14] aki önmagát adta értünk, hogy

megváltson minket minden gonoszságtól, és megtisztítson minket a maga népévé, amely jó cselekedetre törekszik.